

Innspill til nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene

Lightup Norges skriftlige innspill til Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Tusen takk for invitasjonen til å sende inn vårt innspill til en ny nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene. Her er Lightup Norges innspill som handler om viktigheten av å fremme og styrke det forebyggende arbeidet mot menneskehandel og seksuell utnyttelse- dersom vi skal kunne nå en rekke av bærekraftsmålene. Vårt innspill knytter seg spesielt til mål 5.2, 8.7 og 16.2.

I vårt innspill har vi valgt å kaste lys på digital seksuell utnyttelse av barn og unge, og likestillingen som er under sterkt press. Koronakrisen har gjort at digitalisering har skutt kraftig fart i alle sektorer i samfunnet. Dessverre så omfatter det også sektorer der barn og unge blir utsatt for utnyttelse og overgrep. Overgrepsmateriale av barn og unge er ikke lenger bare å finne på det mørke nettet, men lastes også fritt opp på de store pornosidene. Overgrepsmateriale er også tilgjengelig på sosiale medieplattformer som Instagram, noe NRK har kommet med flere avsløringer på den siste tiden.¹

Pornhub, som er verdens største pornonettside, profiterer på slike overgrepsvideoer, blant annet gjennom en massiv annonse-aktivitet i og rundt filmene som avspilles. Det er bakgrunnen til at vi i Lightup tilsluttet oss underskriftskampanjen Traffickinghub, sammen med over 300 sivilsamfunnsorganisasjoner verden over, som har nå passert 2 millioner underskrifter. Vi krever at Pornhub sitt eierselskap MindGeek må stenges og stilles til ansvar fordi de profiterer på voldtekt og overgrep mot barn og mindreårige.² Kampanjens viktige anliggende støttes nå av 25 ulike aktører fra politikk og sivilsamfunn her i Norge - alt fra ungdomspartier, feministorganisasjoner, menneskerettighetsorganisasjoner og trosbaserte organisasjoner. Alle er enige om behovet for å styrke beskyttelsen av barn mot den kyniske pornoindustrien, og krever at Norge nå må på banen med tiltak som kan stille pornosider og deres eierselskaper til ansvar.³

Bærekraftsmål 9c handler om at de minst utviklede landene skal ha allmenn og rimelig tilgang til internett i løpet av dette året. Digitalisering gir mange gode og positive muligheter for utvikling og innovasjon. Samtidig er det ingen tvil om at vi står overfor store utfordringer når hele det globale sør, og med dette de siste 3 milliardene som ennå ikke har tilgang til internett, inntar

1

<https://www.nrk.no/dokumentar/apenlyst-salg-og-spredning-av-overgrepssbilder-pa-instagram-1.15225638>

og https://www.nrk.no/dokumentar/nettovergrep-pa-instagram_-_varslet-om-100-kontoer_-_men-bare-ti-ble-fjer-net-1.15239590?fbclid=IwAR2BFgx-s6fopne1e6UkC0dxKkZdeXSACV58UllkGyyJVqiN2t9M2wbe76g

² <https://lightup-movement.no/magasin/2020/4/7/stayhomehub-eller-traffickinghub>

³ <https://www.dagbladet.no/kultur/overgrep-la-ute-i-6-maneder/72493258>

nettet. Her må verdenssamfunnet ikke lukke øynene for menneskerettighetsutfordringene dette bringer med seg, og faren for at stadig flere kan få tilgang til formidling av utnyttelse av sårbare barn og voksne på nett, og med dette at etterspørselen etter utnyttelse og menneskehandel øker. I behandlingen av stortingsmeldingen «Digital transformasjon og utviklingspolitikk», etterlyste Stortinget i vår tiltak for å bekjempe seksuell utnyttelse over nett. Bærekraftsagendaen gir Norge enda en god grunn for å ta solide grep i møte med dette, både her hjemme og i vårt internasjonale arbeid.

I møte med denne globale utfordringen ser vi at også barn og unge i Norge er sårbare for eksponering av voldelig porno og overgrepsmateriale. Oppdaterte tall fra Medietilsynets Barn og medier- undersøkelse for 2020 viser at 49% av 13-18-åringer har sett porno på nett. Andelen øker med alder og er betydelig større blant gutter enn jenter. Unges hovedkilde for seksualopplysning er pornoen, samtidig som voldelig, grenseoverskridende og kjønnsdiskriminerende pornografi har blitt mainstream. Volden rettes hovedsakelig mot jenter og kvinner, og samtykke er nærmest fraværende. Det er dermed ikke overraskende at overgreps-statistikken blant unge bare øker, også på nett. Pornoen reverserer likestillingen og representerer en stor utfordring med tanke på å nå flere av FNs bærekraftsmål, deriblant mål 5 som omhandler å oppnå full likestilling mellom kjønnene.

Nasjonalt, så må skolen legge til rette for samtaler som skaper et motnarrativ til hva barn og unge lærer av pornoen. Filterløsninger må på plass for å beskytte spesielt de yngste barna fra skadelig eksponering for porno. Internasjonalt må Norge bli en pådriver for å fremme en strategi for forebygging av digital seksuell utnyttelse av sårbare barn og unge.

Flere aktører har den siste tiden kommet på banen de siste årene for å ta til orde mot arbeidslivskriminalitet og utnyttelse av arbeidere i næringslivets verdikjeder. Dette er et viktig arbeid, men vi i Lightup frykter at denne innsatsen plasserer en innsats mot seksuell utnyttelse i skyggen av arbeidslivsutnyttelse. Dette er sterkt bekymringsverdig ettersom UNODC sine statistikker viser at flere enn 70% av ofre for menneskehandel i verden i dag er jenter og kvinner. Til og med jenter og kvinner som utnyttes i arbeidslivs- sektorer som på tekstilfabrikker, kan parallelt utsettes for seksuell diskriminering, trakassering og seksuell utnyttelse. Denne innsatsen mener vi bør reflekteres både i Norges nasjonale arbeid mot menneskehandel, så vel som i Norges internasjonale innsats.

På nasjonalt plan, bør Norge styrke oppfølgingen av ofre for menneskehandel og spesielt kvinner i prostitusjon med et helhetlig exit- tilbud. I juni 2020 varslet regjeringen at flere ofre for menneskehandel skal få opphold i Norge- dersom de avgir forklaring til politiet om annen kriminalitet. Dermed er det ikke lengre et krav at ofre for menneskehandel må vitne i rettsak mot bakpersoner for å få rett til varig opphold i Norge.

Regjeringen har varslet at innsatsen mot menneskehandel skal trappes opp. Vi håper å se at disse endringene vil føre til at flere får den beskyttelsen de trenger, men frykter at det ikke er tilstrekkelig å anse ofre for menneskehandel som brikker i straffesaker. Vi i Lightup støtter at ofre for menneskehandel heller bør få mulighet til opphold på humanitært grunnlag.

Når det kommer til Norges internasjonale innsats mot menneskehandel, og Utenriksdepartementets innsats mot utnyttelse (som omtales som 'moderne slaveri'), frykter vi at seksuell utnyttelse havner i skyggen av tvangsarbeid og arbeidslivsutnyttelse. Det nye bistandsprogrammet mot moderne slaveri som forvaltes av Norad, synliggjør denne mangelen. I Norad sin kartlegging som har vært utgangspunktet for bistandsprogrammet, ser vi at kartleggingen har 4 referanser til "seksuell utnyttelse", og 3 referanser til sex, (sexindustri, sexslaveri og 'tvungen sexarbeid'). Likestilling nevnes kun én gang, mot tvangsarbeid som nevnes 75 ganger.⁴ Derfor anbefaler vi at Norge reviderer innsatsen mot moderne slaveri til også å inkludere en innsats mot seksuell utnyttelse, ettersom dette handler om å sette bærekraftsmålene om likestilling og mot menneskehandel høyt.

Arbeidet med å nå bærekraftsmålene er verdens største dugnad for tiåret som ligger foran oss. En norsk handlingsplan for bærekraftsmålene må inkludere klare planer for hvordan menneskehandel og utnyttelse av barn og unge kan forebygges. Vi håper Norge bruker mulighetsrommet som er i bærekraftsdugnaden vi alle nå mobiliserer for. Vi ser frem til å følge prosessen med å få på plass denne nye handlingsplanen.

Sted, dato:

Oslo, 16.11.20

Signatur:

Ragnhild L. Torstensen
Daglig leder i lightup Norge

⁴ Kartlegging av moderne slaveri og anbefalinger til norsk innsats for bekjempelse av moderne slaveri i utviklingssamarbeidet: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/moderne_slaveri/id2670039/. Dette omtaler vi også i Lightup sin rapport om begrepsbruk og 'Moderne slaveri', publisert i februar 2020: <https://static1.squarespace.com/static/553508f1e4b0e276c298b739/t/5e551967a7de913a576884b2/1582635373583/lightup-rapportva%CC%8Ar2020.pdf>